

WSTĘP

Tematyka niniejszej publikacji jest mi szczególnie bliska, gdyż od 30 lat – jako nauczyciel akademicki, a także dyrektor biblioteki akademickiej – zajmuję się problematyką bibliotek naukowych (w tym publicznych bibliotek naukowych), a w szczególności różnymi aspektami ich działalności informacyjnej nakierowanej na obsługę zmieniających się potrzeb informacyjnych użytkowników – członków naukowej społeczności.

Mówiąc o kondycji biblioteki akademickiej i jej użytkownikach trudno abstrahować od nieustających przemian technologicznych i kondycji samego uniwersytetu, który działa obecnie w warunkach swobodnego dostępu do cyfrowych zasobów globalnej sieci Internet, a także posiadania przez indywidualne osoby komputerów tysiące razy potężniejszych od tego, który poprowadził statek kosmiczny Apollo 11 na Księżyc kilkadziesiąt lat temu.

Publikacja kierowana do czytelników to pokłosie referatów wygłoszonych podczas V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Biblioteki bez użytkowników...? Diagnoza problemu*, przygotowanej przez Bibliotekę Uniwersytecką im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku. Tematyka konferencji – bardzo istotna dla informacyjnego wsparcia środowiska badawczego i uczelnianego – zgromadziła licznie przybyłych uczestników do Supraśla w dniach 14-16 września 2015 roku.

Celem konferencji była debata dotycząca zmieniającego się gwałtownie otoczenia bibliotek, społecznej przestrzeni nowych mediów i nowych wyzwań, które tworzą zagrożenie znacznego zmniejszenia liczby lub wręcz odejścia użytkowników z bibliotek, którzy coraz bardziej samodzielnie i intuicyjnie korzystają z innych dostępnych źródeł i zasobów cyfrowych. Przede wszystkim jednak dyskutowano na temat potrzeb, oczekiwań, nowych nawyków i opinii środowiska użytkowników. Dobra orientacja w tym zakresie stanowić powinna – zdaniem wielu autorów – punkt wyjścia do przygotowania nowej oferty bibliotek – nie tylko udostępniania zasobów, co uznawane jest za dalece niewystarczające, ale także oferowania nowych narzędzi sprzyjających satysfakcjonującemu odkrywaniu wiedzy, dostarczania zestawu nowych umiejętności i kompetencji, w które można wyposażyć dotychczasowych i nowych (pozyskanych) czytelników bibliotek XXI wieku, gdyż to oni partycypują w kształtowaniu kolekcji i działań, decydują o jakości i dalszym „być albo nie być” współczes-

nych książnic. Powyższe zagadnienia stanowią główne treści materiałów pokonferencyjnych.

Trudno mi w tym miejscu nie przywołać postaci wielkich wizjonerów XX wieku. Henry Ford, powiedział podobno, że gdyby miał słuchać czego chcą klienci, to skonstruowałby lepszego/szybszego konia. Tym samym tropem podążał Steve Jobs, twierdząc, że ludzie nie wiedzą czego chcą, dopóki tego nie zobaczą. W moim przekonaniu, przełożenie tego sposobu myślenia na grunt bibliotek mogłoby być owocne, co oznacza, że zadaniem bibliotek XXI stulecia jest nie tylko zaspokajanie (coraz słabszych) czytelniczych potrzeb użytkowników, ale przede wszystkim ich kształtowanie i rozwijanie w pożądanym kierunku. Oczywiście, największą zagadką pozostaje ów kierunek. Czyżby więc wyłaniał się porywający temat następnej konferencji – poświęconej śmiałym wizjom bibliotekarstwa?

Licząca nieco ponad 400 stron publikacja zawiera 24 teksty przygotowane przez uczestników konferencji – pracowników naukowych instytutów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz bibliotekarzy i dyrektorów reprezentujących głównie biblioteki naukowe w Polsce, chociaż nie tylko.

W warstwie merytorycznej poruszono wiele interesujących kwestii, np. zaprezentowano wizerunek użytkownika systemu biblioteczno-informacyjnego w świetle badań jakości kształcenia, przedstawiono oczekiwania i umiejętności różnych kategorii użytkowników bibliotek akademickich w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych; potrzeby, cele odwiecznych, odczucia i opinie studentów o bibliotece. Omówiono także metody badań użytkowników współczesnych bibliotek.

Uwagę czytelników z pewnością przyciągną także poszukiwania odpowiedzi na pytania: Czy można studiować bez biblioteki? Jak istotne jest znaczenie biblioteki w procesach zdobywania wiedzy i uczenia się? Jak zatrzymać obecnych i pozyskać nowych użytkowników w bibliotekach uczelnianych? Jak wykorzystywać cyfrowe, sieciowe i mobilne narzędzia komunikacji i informacji w poszukiwaniu użytkowników bibliotek? Jakie działania pro jakościowe podejmować w ramach realizacji uczelnianej polityki jakości kształcenia? Jakie nowe formy aktywizacji bibliotekarzy i użytkowników biblioteki akademickiej przydadzą się w dobie komercjalizacji wiedzy? Jak podążać za zmianami? Interesujący kontekst rozważań stanowi także infoekologiczne podejście do pracy z użytkownikami w przestrzeni bibliotecznej.

Podsumowaniem prezentowanych badań i opinii może być próba szukania wzorcowej biblioteki dla współczesnego użytkownika – z wyko-

rzystaniem pełnych urody przykładów bibliotek zagranicznych, analizą ofert bibliotek dla czytelników w dobie wzrastającej komputeryzacji życia codziennego, zastosowaniem aplikacji mobilnych do prowadzenia usług bibliotecznych, analizą oferowanych usług i form współpracy z użytkownikami itp. Jak bowiem stwierdza jedna z autorek – każdy może czytać w McDonaldzie, ale czytanie w bibliotece – to prawdziwa przyjemność.

Jeśli więc ktoś poszukuje recepty na użytkowników i ich biblioteki powinien sięgnąć do proponowanej publikacji. Zebrane teksty wskazują na to, że biblioteka akademicka jawi się nadal jako ważny element infrastruktury naukowej w cyfrowym świecie danych, informacji i wiedzy, i w istotny sposób może wspierać swoich użytkowników.

W prezentowanej publikacji zaproponowano wiele przemyślanych, możliwych do zrealizowania działań służących zatrzymaniu użytkowników w bibliotece i budowaniu ich satysfakcji. Jest to jedyna publikacja polskiego środowiska bibliotekarskiego, w której tak wieloaspektowo przedstawiono podejście do problemu będącego przedmiotem konferencji.

Zagadnienia zostały opracowane przez autorów w sposób kompetentny, z wykorzystaniem teorii i doświadczeń krajowych i zagranicznych. Bogata zawartość merytoryczna poszczególnych artykułów czyni z opracowania cenną pozycję wydawniczą, która niewątpliwie będzie służyć dalszemu wspieraniu użytkowników bibliotek w ich rozwoju intelektualnym, naukowym, w realizacji pasji poznawczych.

Trzeba nadmienić, że Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku po raz kolejny przygotowała wartościową i inspirującą pozycję będącą pokłosiem wydarzenia naukowego. Wzorem poprzednich publikacji pokonferencyjnych, zostanie ona dołączona do zasobów Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej.

Jestem przekonana, że środowiskom bibliotek (głównie naukowych), ośrodkom akademickiego kształcenia bibliotekarzy i informatologów w całej Polsce, a także innym czytelnikom potrzebującym wsparcia w docieraniu do najbardziej wartościowych treści skodyfikowanej współcześnie wiedzy, ta książka dostarczy cennych inspiracji.

Katarzyna Materska